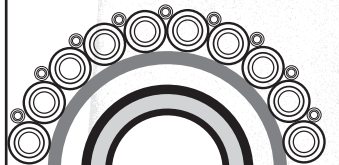

■ در پژوهش حاضر، ۵۳/۵ درصد دانش‌آموزان ایرانی - کم یا زیاد - اضطراب - رایانه دارند که نسبتاً زیاد است

سید خالد حسینی
(۱۳۵۳)

معلم نمونه کشوری، کردستان
مدرک فوق‌لیسانس علوم تربیتی با گرایش برنامه‌ریزی درسی دارد. لیسانس خود را از دانشگاه آزاد اسلامی مهاباد و فوق‌لیسانس را از دانشگاه آزاد تهران مرکزی دریافت کرده است. تاکنون در مدارس پایه، سقز و زوییه خدمت کرده و اکنون دبیر دبیرستان‌های فرهنگ منطقه زوییه است.

سید خالد حسینی به مطالعه در مباحث آموزشی و پژوهش در آن‌ها علاقه دارد و در این زمینه فعال است که دستاورد آن، کسب چند نشان علمی، احراز عنوان معلم نمونه منطقه‌ای در سال ۸۶ و نمونه استانی در سال ۸۷ و معلم نمونه کشوری در سال ۹۰ بوده است. عنوان چند مقاله او را می‌آوریم:

۱. بررسی کتاب‌های علوم اجتماعی دوم راهنمایی، زنجان
۲. نگاهی به نتایج مطالعات تیمز در برنامه‌های درسی ریاضی و ارائه راهکارهایی برای آن. یزد
۳. بررسی رابطه استفاده از اینترنت و انسوی اجتماعی دانشجویان پیام‌نور، ارومیه

گامی در پژوهش

کلیدواژه‌ها:
گزارش دلفی، تفکر انتقادی، تربیت معلم، اضطراب رایانه

اشاره

فصل‌نامه نوآوری‌های آموزشی با درجه علمی - پژوهشی نشریه‌ای است که سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی منتشر می‌کند و اکنون نهمین سال انتشار آن سپری می‌شود. در این نشریه، منحصراً مقالات پژوهشی، گزارش پژوهش‌ها و نتیجه مطالعات و بررسی‌های علمی در زمینه آموزش و پرورش منتشر می‌شود. چنان‌چه محتوای مطالب این نشریه، به زبان ساده‌تر و خلاصه‌تر، برای عموم معلمان - که فرصت و فراغت مطالعه مقالات علمی سنگین را ندارند - انتشار یابد، می‌تواند در تحول فکری آنان مؤثر واقع شود. ما در این‌جا به معرفی دو مطلب از مطالب این نشریه اقدام کرده‌ایم که همراه با توضیحی می‌خوانید. این دو مطلب از شماره ۳۸ این فصل‌نامه (تابستان ۱۳۹۰) انتخاب شده است.

۱. اندیشه انتقادی چیست؟

داشتن اندیشه انتقادی و تفکر انتقادی از لوازم زندگی در جهان امروز است و بویژه در امر آموزش اهمیت بسیار دارد. اگر ما بخواهیم دانش‌آموزان و دانشجویانمان متفکر و خلاق بار بیایند و توانایی‌های علمی آن‌ها به داشتن یا دانستن انبوهی از معلومات و داده‌ها محدود و منحصر نباشد، راهی جز بسط آموزش و تفکر انتقادی در میان آن‌ها نداریم. در واقع «تولید علم» که در سال‌های اخیر در ایران، روی آن بسیار و بجا تأکید می‌شود، از این رهگذر تحقق می‌یابد. با این مقدمه، نگاهی داریم به مقاله پژوهشی با عنوان «ارزیابی برنامه درسی رشته مطالعات اجتماعی مراکز تربیت معلم ایران از منظر اندیشه انتقادی» که در شماره ۳۸ فصل‌نامه نوآوری‌های آموزشی چاپ شده است. در این مقاله چنین می‌خوانیم: «یکی از مشهورترین مطالعات در زمینه تفکر انتقادی را انجمن ملی فلسفی آمریکا صورت داده است که در آن ۴۶ متخصص از رشته‌های گوناگون شرکت کرده‌اند و نتیجه آن به نام «گزارش دلفی» شهرت یافته است. اتفاق نظر متخصصان پیرامون تفکر انتقادی به این شرح است:

«تفکر انتقادی تفکری است هدفمند و قضواتی است خودتنظیم که بر تفسیر، تحلیل، ارزش‌یابی و استنباط (همراه با تبیین مستدل، مفهومی، روش‌شناختی، و ملاک‌شناختی یا قضات براساس بررسی بافت و زمینه) مبتنی است. از این رو، اندیشه انتقادی ابزار ضروری پرسش و تحقیق به‌شمار می‌رود. از طرف دیگر، تفکر انتقادی نیروی رهایی‌بخش در تعلیم و تربیت و منبعی نیرومند در زندگی فردی و مدنی است. تفکر انتقادی مترادف با تفکر خوب نیست، بلکه تفکری خود تصحیح است. آمان‌های هر متفکر نقاد عبارت است از: کنجکاوی، ذهن‌باز، انعطاف‌پذیری، دوراندیشی در

قضات، انصاف و عدل در ارزش‌یابی، صداقت در سوگیری‌های شخصی، مایل به بازبینی مجدد اطلاعات، آگاه، دارای حسن‌ظن و شفافیت در مواجهه با مسائل پیچیده، مستدل در انتخاب ملاک، تأکیدکننده بر پژوهش و جست‌وجو، و نیز پشتکار تا حصول به نتیجه. ترکیب بسط مهارت‌های تفکر انتقادی با پرورش چنین گرایش‌هایی، مبنایی برای ایجاد جامعه دموکراتیک و عقلانی است.

پژوهش مورد نظر در مورد «رشته مطالعات اجتماعی مراکز تربیت معلم ایران از منظر اندیشه انتقادی»، به کوشش ناصر نوشادی، دانشجوی دکترای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه شیراز و دکتر محسن خادمی، عضو هیئت علمی این دانشگاه، با مطالعه برنامه درسی مطالعات اجتماعی و تحقیق میدانی از ۳۳ مدرس و ۳۱۳ دانشجو، از مراکز گوناگون در چهار استان فارس، بوشهر، هرمزگان و اصفهان صورت گرفته است. پژوهشگران در چکیده گزارش خود چنین بیان کرده‌اند:

«یافته‌ها حاکی از ضعف دانشجویان و مدرسان رشته مطالعات اجتماعی مراکز تربیت معلم ایران در نمره کل گرایش‌ها و مهارت‌های تفکر انتقادی و زیرمقیاس‌های مربوطه بود».

این دو پژوهشگر در پایان نیز نکات مهمی را به شرح زیر آورده‌اند:

۱. تحلیل محتوای کتاب‌های تخصصی رشته مطالعات اجتماعی، نشانگر عدم ارتباط معنادار بین گرایش‌ها و مهارت‌های تفکر انتقادی با کتاب‌های یاد شده است.

۲. مدرسان، دانشجویان و کتاب‌های درسی رشته مطالعات اجتماعی مراکز تربیت معلم ایران (در این پژوهش)، همگی با اندیشه انتقادی بیگانه بودند؛ حال آن‌که فلسفه و هدف رشته مطالعات

یافته‌ها حاکی
از ضعف دانشجویان
و مدرسان رشته
مطالعات اجتماعی
مراکز تربیت معلم
ایران در نمره کل
گرایش‌ها و مهارت‌های
تفکر انتقادی و زیر
مقیاس‌های مربوطه
بود

دانش آموزان ریاضی فیزیک در مقایسه با دانش آموزان رشته‌های دیگر کمتر است.

۲. در زمینه جنسیت، بین اضطراب رایانه و جنسیت، ارتباط معناداری وجود ندارد.

۳. میزان اضطراب رایانه دانش آموزان ایرانی (دختر و پسر) در مقایسه با میزان اضطراب رایانه افرادی که در تحقیقات دیگر [مثلاً کارمندان] مورد بررسی قرار گرفته‌اند، بسیار متفاوت است. در پژوهش حاضر، ۵۲/۵ درصد دانش آموزان ایرانی - کم یا زیاد - اضطراب رایانه دارند که نسبتاً زیاد است.

۴. رابطه معناداری بین پیشرفت درسی زبان انگلیسی و اضطراب رایانه مشاهده شده است.

دانش آموزانی که زبان انگلیسی آن‌ها بهتر است، اضطراب رایانه کمتری دارند. بر این اساس، پژوهشگران تحقیق فوق پیشنهاد داده‌اند که برای کاهش اضطراب رایانه در دانش آموزان، باید اقداماتی انجام گیرد که از آن جمله است: فراهم کردن فرصت بیشتر برای دانش آموزان در مدرسه تا از رایانه استفاده کنند، دادن تکالیف درسی که مستلزم استفاده از رایانه باشد (بوژه در رشته‌های علوم تجربی و علوم انسانی)، تقویت مهارت زبان انگلیسی و هدایت دانش آموزان به استفاده از رایانه در این زمینه، اختصاص درس رایانه در همه رشته‌ها، حتی رشته‌های علوم انسانی»

پی‌نوشت

1. Computer anxiety

اجتماعی، اندیشه انتقادی است.
۳. نکته قابل تأمل این که نقطه حساس تدریس و یادگیری اندیشه انتقادی (برای دانش آموزان) دوره راهنمایی تحصیلی است، اما معلمانی که برای این دوره تربیت می‌شوند، خود کوچک‌ترین نشانه‌ای از اندیشه انتقادی ندارند. نتیجه این که رشته مطالعات اجتماعی تربیت معلم، به بخشی از راه‌حل که خود به عنوان بخشی از مشکل باید مورد توجه قرار گیرد، بی‌اعتناست. اگر به دنبال پرورش اندیشه انتقادی هستیم، در وهله اول باید سراغ متولی اصلی آن، یعنی رشته مطالعات اجتماعی مراکز تربیت معلم برویم.

۲. اضطراب رایانه چیست؟

اضطراب رایانه اصطلاحی است که در کشور ما هنوز چندان مطرح نیست، اما در بسیاری از کشورها، به ویژه برای اهل فن، کاملاً شناخته شده است. ما پیرامون خود می‌توانیم افراد بسیاری را مشاهده کنیم که به رایانه هم چون جعبه‌ای جادویی نگاه می‌کنند و از نزدیک شدن به آن پروا دارند. این امر در مورد عامه مردم که کاری با این دستگاه ندارند، چیز غریبی نیست، ولی اضطراب رایانه در دانش آموزان موضوعی است که از آن نمی‌توان گذشت. در پژوهشی که با عنوان «بررسی رابطه اضطراب رایانه دانش آموزان دوره متوسطه با رشته تحصیلی، جنسیت و پیشرفت درسی زبان انگلیسی»، انجام شده، نتایج قابل توجهی به دست آمده است که خلاصه آن را برای شما در این جا می‌آوریم.

«از پژوهش فوق‌الذکر چند نتیجه حاصل شده است:

۱. بین اضطراب رایانه و رشته تحصیلی دانش آموزان - در ایران - ارتباط معناداری وجود دارد. بدین ترتیب که میزان اضطراب رایانه

مرتضی باقری
(۱۳۶۵)

معلم نمونه کشوری کردستان
مرتضی باقری دبیر تربیت بدنی است. مدرک کارشناسی ارشد تربیت بدنی دارد و از سال ۷۷ تاکنون در شهرستان زالگه خود قروه خدمت می‌کند. وی علاوه بر فعالیت عملی و آموزشی، در زمینه نوشتن مقاله و انجام کارهای پژوهشی نیز فعال است که به چند مورد از آن‌ها اشاره می‌شود:
- ارائه هشت مقاله به همایش‌های کونگرس و مجلات علمی تخصصی
- اجرای شش طرح پژوهشی در شهرستان و استان.
- کسب عنوان پژوهشگر و معلم پژوهنده برتر استان در سال‌های ۸۵ و ۸۸ نام برده در چندین کنگره و همایش نیز به ایراد سخنرانی پرداخته است.